

ВЗАИМООТНОШЕНИЕ МЕЖДУ ЕВРОПЕЙСКОТО ПРАВО И БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО ПО ВЪПРОСА ЗА ЗАЩИТА ПРАВАТА НА ХОРАТА С УВРЕЖДЕНИЯ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРЕДОСТАВЯНЕТО НА ТРАНСПОРТНИ УСЛУГИ

Съдия Веселина Чолакова

Най-често подложени на дискриминация са хората с увреждания по отношение на правото им на свободно предвижване, именно поради ограничената им лична мобилност. Свободата на предвижване, макар и гарантирано от законодателството на ЕС, от Конвенцията за правата на хората с увреждания и от Закона за интеграция на хората с увреждания за тях е повече, като идея, тъй като множеството бариери им пречат да напуснат местата, в които живеят.

Правото на достъпна жизнена и архитектурна среда е гарантирано, както от Конвенцията за правата на хората с увреждания(Конвенцията), така и със Закона за интеграция на хората с увреждания(Закона).

Съобразно чл.18 на Конвенцията за правата на хората с увреждания, държавите - страни по Конвенцията се задължават да предприемат ефективни мерки за осигуряване на лична мобилност с най-голяма възможна степен на независимост за хората с увреждания, включително чрез: (а) улесняване на личната мобилност на хора с увреждания по начин и време, предпочетени от тях и на достъпна цена; (б) улесняване достъпа на хора с увреждания до качествени помощни средства за придвижване, устройства, спомагателни технологии и до живи помощници и посредници, включително чрез тяхното предоставяне на достъпна цена; (в) подпомагане на обучението в умения за придвижване на хора с увреждания и на специализиран персонал, работещ с такива; (г) подпомагане на стопански субекти, произвеждащи средства за придвижване, устройства и спомагателни технологии, при съобразяване с всички аспекти на мобилността на хората с увреждания.

По , какъв начин е осигурена личната мобилност на хората с увреждания, с нормите на вътрешното законодателства.

1. Във връзка с рехабилитацията и профилактиката на уврежданията , се гарантира назначаване на помощни средства, приспособления и съоръжения и медицински изделия за хората с увреждания – чл.15, ал.2,т.8 от Закона;

2. Във връзка с образованието и професионалната подготовка , висшите училища следва да осигурят : подкрепяща среда, специални приспособления, подходящи учебни материали и допълнителна преподавателска помощ, подпомагащи процеса на обучение и оценяване на хората с увреждания; подготовка на специалисти за работа с хора с увреждания – чл.20 от Закона.

3. Във връзка с трудовата заетост работодателят, съответно органът по назначаването, е длъжен да пригоди работното място към нуждите на лице с увреждане при неговото наемане или когато увреждането на лицето настъпи след наемането му на работа, освен когато разходите за това са необосновано големи и биха затруднили сериозно работодателя – чл.24 от Закона.

4. Във връзка със създаването на условия на достъпна жизнена и архитектурна среда държавните органи и органите на местното самоуправление организират устройството и изграждането на урбанизирани територии за населението, включително за хората с увреждания, при условия и по ред, определени в Закона за устройство на територията – чл.32 от Закона; Министерството на регионалното развитие и благоустройството създава условия за достъпна жизнена и архитектурна среда за

хората с увреждания, като разработва нормативни актове, правила, норми и нормативи за: 1. урбанизираната територия и нейните елементи; 2. сградите, съоръженията и техните елементи; 3. елементите за адаптиране на съществуващи сгради за обществено ползване и прилежащата им околна среда – чл.33 от Закона; Министерството на транспорта създава условия за достъп на хората с увреждания до транспортни услуги, като разработва нормативни актове и стандарти за: 1. осигуряване на достъпен транспорт за обществено ползване; 2. внедряване на технически приспособления в общественото пространство и обществения транспорт с цел улесняване придвижването на хората с увреждания; 3. осигуряване на специални условия за движение, спиране, паркиране и престой на пътни превозни средства, управлявани от хора с увреждания или превозващи хора с увреждания; 4. осигуряване на безпрепятствен достъп в обществения транспорт на хора с увреждания, придружени от кучета водачи – чл.34 от Закона.

Парламентът и Съветът на ЕС са приели **Регламент 1107/2006 относно правата на хората с увреждания и на хората с ограничена подвижност при пътувания с въздушен транспорт.**

Посоченият Регламент гарантира правата на хората с увреждания и хората с ограничена подвижност да разполагат с възможности за пътуване с въздушен транспорт, **сравними с възможностите на останалите граждани.** В тази връзка не следва да им се отказва въздушен транспорт, с изключение на причини, свързани с основания за безопасност и предписани от закона. На летището и на борда на въздухоплавателния апарат следва да се предвиди създаване на възможност за оказване на помощ чрез наемане на необходимите служители и оборудване, *която помощ е без допълнително заплащане.* Следва да се осигури качването и слизането от борда на въздухоплавателното средство.

Лице с ограничена подвижност, което счита, че Регламентът е бил нарушен, има възможност да постави въпроса на вниманието на управителния орган на съответното летище или на вниманието на съответния въздушен превозвач, в зависимост от случая. Ако лицето с увреждания или лицето с ограничена подвижност не получи удовлетворение по такъв начин, то е свободно да подаде жалба до органа или органите, посочени за тези цели от съответната държава-членка. Жалбите, свързани с оказана на летището помощ, следва да се адресират до органа или органите, посочени за изпълнението на Регламента от държавата-членка, в която е разположено летището. Жалбите, свързани с оказана помощ от въздушен превозвач, следва да се адресират до органа или органите, посочени за изпълнението на Регламента от държавата-членка, която е издала лиценза за въздушен превозвач.

Относно правата на хората с увреждания при използването на железопътен транспорт е приложим **Регламент 1371/2007 на Европейския парламент и на Съвета.**

Посоченият Регламент гарантира правата на хората с увреждания и хората с ограничена подвижност да разполагат с възможности за пътуване с железопътен транспорт, **сравними с възможностите на останалите граждани.** Лицата с увреждания и лицата с ограничена подвижност, причинена от инвалидност, възраст или какъвто и да било друг фактор, следва да имат възможности за пътуване с железопътния транспорт, сравними с тези на останалите граждани. Лицата с увреждания и лицата с ограничена подвижност имат същото право на свободно движение, свобода на избор и недискриминация като останалите граждани. Следва да се предоставя информация на лица с увреждания и лица с ограничена подвижност относно достъпността на железопътните услуги, условията за достъп до подвижния състав и до различните съоръжения във влака. С цел на пътниците с увредени сетива да се предостави най-добра информация за закъснения, следва да се използват подходящи

зрителни и аудио системи. *На лица с увреждания и лица с ограничена подвижност следва да се даде възможност за закупуване на билети във влака без допълнително таксуване.* Важно е да се посочи, че пътниците, използващи железопътен транспорт, следва да могат да подадат жалба до всяко участващо железопътно предприятие, отнасящо се до правата и задълженията, предоставени от Регламента и да имат право да получат отговор в рамките на разумен срок.

Следва да се спомене и Директива 2001/85/ЕО на Европейския парламент и Съвета от 20 ноември 2001 година относно специални изисквания по отношение използваните за превоз на пътници превозни средства с повече от осем места за сядане без мястото на водача и за изменение на Директиви 70/156/ЕИО и 97/27/ЕО.

Директивата въвежда изискването за изработването на технически предписания, които да улеснят достъпа на лицата с ограничена подвижност до третираните в същата превозни средства в съответствие с политиката на Общността в транспортната и социалната сфера. Трябва да се положат максимални усилия за улесняване на достъпа до въпросните превозни средства. За тази цел, достъпът на лицата с ограничена подвижност може да бъде улеснен, както с помощта на технически решения, засягащи превозните средства, както това е описано в Директивата, така и чрез съчетаването на техническите решения с подходяща локална инфраструктура, която да гарантира достъпа на ползващите инвалидни колички лица.

Хората с увреждания не са малцинство. По статистически данни са повече от 50 милиона граждани на Европейския съюз. На всеки четири семейства, едно има член с увреждания. Никой не гарантира, че утрешния ден ще се събудиш здрав и във възможност да живееш, да се движиш и да работиш, както си го направил днес. Знанието относно правата на хората с увреждания е необходимо за всички, с оглед гарантирането, упражняването и защитата им.